

UNIA EUROPEJSKA
FUNDUSZ AZYLU,
MIGRACJI I INTEGRACJI

Wojewoda
Zachodniopomorski

Projekt „Kompleksowy system wsparcia w zakresie adaptacji i integracji ze społeczeństwem obywateli państw trzecich na terenie woj. Zachodniopomorskiego” współfinansowany z Programu Krajowego Funduszu Azylu, Migracji i Integracji oraz budżetu państwa, realizowany przez Wojewodę Zachodniopomorskiego oraz Caritas Polska.

MATERIAŁY DO KURSU ADAPTACYJNEGO

SPIS TREŚCI:

PODSTAWOWE INFORMACJE O POLSCE	4
USTRÓJ POLITYCZNY W POLSCE	5
ORGANIZACJE ADMINISTRACJI WŁADZ CENTRALNYCH I SAMORZĄDOWYCH.....	5
PRAWA I ZOBOWIĄZANIA OBYWATELSKIE, ...	5
WALUTA	5
RELIGIA.....	6
RÓWNOŚĆ WOBEC PRAWA	6
TROSKA O ŚRODOWISKO NATURALNE	6
TROSKA O ZDROWIE.....	7
SIECI KOMÓRKOWE W POLSCE	7
NUMERY ALARMOWE W POLSCE	7
DATY NAJWAŻNIEJSZYCH ŚWIĄT I DNI WOLNYCH OD PRACY	8
NAJWAŻNIEJSZE DATY Z HISTORII POLSKI	8
TRADYCJA I KULTURA POLSKA	10
<i>Równość i zakaz dyskryminacji</i>	10
<i>Punktualność</i>	11
<i>Czas wolny</i>	11
<i>Powitanie</i>	11
<i>Czy możemy sobie mówić na TY?</i>	11
PRACA W POLSCE – JAK JĄ ZNALEŹĆ?	12
POMOC ZE STRONY URZĘDÓW PRACY	12
URZĘDY PRACY W WOJ. ZACHODNIOPOMORSKIM.....	13
JAKICH DOKUMENTY SĄ POTRZEBNE PODCZAS WIZYTY W URZĘDZIE PRACY?.....	14
GDZIE JESZCZE SZUKAĆ PRACY?	14
CURRICULUM VITAE.....	15
UPRAWNIENIA WYNIKAJĄCE Z ZATRUDNIENIA NA PODSTAWIE KODEKSU PRACY.....	15
UMOWA O PRACĘ – ALE JAKA?	15
ZEZWOLENIE NA PRACĘ	16
KTO POTRZEBUJE ZEZWOLENIA NA PRACĘ W POLSCE	17
KTO MOŻE PRACOWAĆ W POLSCE BEZ ZEZWOLENIA NA PRACĘ	18
RODZAJE ZEZWOLEŃ NA PRACĘ.....	19
ZEZWOLENIA NA PRACĘ SEZONOWĄ	20
OŚWIADCZENIE O POWIERZENIU WYKONYWANIA PRACY CUDZOZIEMCOWI	21
SYSTEM UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	22
SYSTEM OŚWIATY W POLSCE	23
OBOWIĄZEK SZKOLNY I OBOWIĄZEK NAUKI	23
SYSTEM SZKOLNICTWA.....	23
<i>Żłobki i przedszkola</i>	23
<i>Zerówka</i>	24
<i>Szkoła podstawowa</i>	24
<i>Poradnie psychologiczno-pedagogiczne</i>	24
<i>Szkoły średnie</i>	24
<i>Szkoły policealne</i>	24
<i>Studia wyższe</i>	24
<i>Kształcenie i szkolenia dorosłych</i>	25
SŁUŻBA ZDROWIA W POLSCE – NAJWAŻNIEJSZE INFORMACJE	26
UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE	27

KTO MOŻE KORZYSTAĆ Z OPIEKI ZDROWOTNEJ?	27
DOBROWOLNE UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE	28
DOKUMENT POTWIERDZAJĄCY UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE	29
KIEDY USTAJE PRAWO DO ŚWIADCZEŃ?	30
WIZYTA U LEKARZA	30
<i>Jak się umówić na wizytę?</i>	30
<i>Sytuacje nagłe</i>	30
<i>Nocna i świąteczna pomoc lekarska</i>	30
<i>Świadczenia opieki zdrowotnej</i>	31
POMOC SPOŁECZNA W POLSCE.....	32
ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ	32
KOMU PRZYSŁUGUJĄ ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ?	32
ZASADY UDZIELANIA POMOCY SPOŁECZNEJ.....	32
ZAKRES POMOCY SOCJALNEJ.....	33
PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ W POLSCE	34
DZIAŁALNOŚĆ JEDNOOSOBOWA (SAMOZATRUDNIENIE).....	34
<i>Jak zarejestrować jednoosobową działalność gospodarczą?</i>	35
<i>Przerwanie działalności gospodarczej</i>	35
<i>Obowiązki osoby prowadzącej działalność gospodarczą</i>	35
WYMIANA ZAGRANICZNEGO PRAWA JAZDY NA POLSKIE	37
CO ZROBIĆ BY WYMIENIĆ PRAWO JAZDY?	37
INSTYTUCJE PRACUJĄCE NA RZECZ INTEGRACJI MIGRANTÓW W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM	39
INSTYTUCJE PUBLICZNE	39
<i>Okręgowy Inspektorat Pracy w Szczecinie</i>	39
<i>Okręgowy Inspektorat Pracy w Szczecinie</i>	39
<i>Okręgowy Inspektorat Pracy w Szczecinie Oddział w Koszalinie</i>	39
ORGANIZACJE	40

PODSTAWOWE INFORMACJE O POLSCE

Polska jest krajem raczej nizinnym, który ma naturalne granice – na północy Morze Bałtyckie i na południu pasma wyżyn i gór. Przy południowej granicy kraju znajdują się pasma najwyższych gór - Tatr. Główne rzeki w Polsce to Wisła licząca 1000 km, płynąca wzdłuż zachodniej granicy Odra, Bug płynący w dużej części wzdłuż wschodniej granicy. Na południowym wschodzie kraju jest Śląsk, górnicza i uprzemysłowiona kraina, bogata w złoża naturalne, jak węgiel kamienny, cynk, miedź, czy ołów. Na północnym-wschodzie rozciąga się kraina lasów i jezior – Warmia i Mazury stanowiąca niezwykłą atrakcję turystyczną. Na terenie tej krainy tysiąca jezior znajdują się jeziora Śniardwy i Mamry, których obszar przekracza 100 km². Więcej niż połowę terytorium Polski stanowią obszary uprawne, rolne. Trzecią część zajmują lasy.

Pogoda w Polsce zmienia się według pór roku, ale generalnie klimat jest umiarkowany. Czysta, nie dotknięta cywilizacją natura – można ją spotkać w licznych miejscach w Polsce, takich jak parki narodowe, których jest 23, czy w ponad 120 parkach krajobrazowych.

Polska liczy ponad 38 mln obywateli. 5 mln Polaków mieszka poza granicami kraju. Większość, bo około 2/3 obywateli, mieszka w miastach.

Największe aglomeracje miejskie to Warszawa (ok. 1,7 mln), Łódź, Poznań, Wrocław, Kraków, Katowice.

Polska w ramach podziału administracyjnego dzieli się na 16 województw, które w przybliżeniu odzwierciedlają historyczne regiony. W każdym z miast wojewódzkich ma siedzibę wojewoda i Urząd Wojewódzki. Województwa są podzielone na powiaty (314 powiatów i 66 miast na prawach powiatu). Powiaty są podzielone na gminy. W poniższej tabeli zawarte są nazwy województw i miasta wojewódzkie, w których znajdują się urzędy wojewódzkie.

Województwo	Miasto wojewódzkie
mazowieckie	Warszawa
wielkopolskie	Poznań
lubelskie	Lublin
warmińsko-mazurskie	Olsztyn
zachodnio-pomorskie	Szczecin
podlaskie	Białystok
łódzkie	Łódź
kujawsko-pomorskie	Bydgoszcz
podkarpackie	Rzeszów
małopolskie	Kraków
lubuskie	Gorzów Wielkopolski
śląskie	Katowice

Ustrój polityczny w Polsce

Rzeczpospolita Polska jest republiką, w której funkcjonuje system parlamentarno-gabinetowy, wielopartyjny, z trójpodziałem władzy. Władzę ustawodawczą stanowi parlament (Sejm – izba niższa i Senat – izba wyższa). Władza wykonawcza należy do Rady Ministrów, na czele której stoi premier RP – obecnie premierem jest Mateusz Morawiecki, oraz do prezydenta RP – obecnie prezydentem jest Andrzej Duda. Władza sądownicza należy do niezależnych sądów i trybunałów.

Rząd ma swoich przedstawicieli w województwach, którymi są wojewodowie. Władza publiczna w Polsce jest zdecentralizowana, co oznacza, że część władzy należy do samorządów w gminach, powiatach, miastach oraz województwach.

Prezydent RP jest wybierany w wyborach powszechnych przeprowadzanych co pięć lat. Wybory parlamentarne, podobnie jak wybory samorządowe, odbywają się co cztery lata.

Organizacje administracji władz centralnych i samorządowych

Organy administracji państwowej ze względu na terytorialny zasięg działania można podzielić na:

- organy naczelne – Prezydent, Rada Ministrów, Prezes Rady Ministrów, Ministrowie;
- organy centralne (inaczej urzędy centralne), które działają na podstawie właściwych ustaw czy statutów nadawanych przez Prezesa Rady Ministrów w drodze rozporządzenia i regulaminów organizacyjnych nadawanych przez kierownika urzędu w drodze zarządzenia.
- organy terenowe administracji państwowej, np. wojewodowie.

Prawa i obowiązki obywatelskie,

W polskiej konstytucji obowiązki obywatelskie zapisane są w rozdziale II (Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela). Do najważniejszych z nich należą:

- wierność Rzeczypospolitej Polskiej oraz troska o dobro wspólne (art. 82)
- przestrzeganie prawa Rzeczypospolitej Polskiej (art. 83)
- ponoszenie ciężarów i świadczeń publicznych, w tym podatków, określonych w ustawie (art. 84)
- obrona Ojczyzny (art. 85 ust. 1)
- dbałość o stan środowiska i ponoszenie odpowiedzialności za spowodowane przez siebie jego pogorszenie (art. 86)

Waluta

Polską walutą jest złoty. W skrócie złoty jest zapisywany powszechnie jako zł lub w zapisie bankowych PLN. Na chwilę obecną Polska nie znajduje się w strefie euro. 1 zł = 100 groszy.

Religia

Większość obywateli Polski to katolicy należący do Kościoła rzymsko-katolickiego. Znaki i symbole chrześcijańskie są powszechnie obecne w przestrzeni publicznej. Często można spotkać krzyże w szkołach, czy urzędach. Ważnym obszarem działania Kościoła jest praca charytatywna na rzecz ubogich i potrzebujących pomocy. Największą instytucją charytatywną Kościoła w Polsce jest Caritas Polska.

Obok społeczności katolików istnieje także wiele innych wspólnot chrześcijańskich, gminy żydowskie oraz wspólnoty muzułmańskie, grupy hinduistów, czy buddystów.

Równość wobec prawa

Wszyscy mieszkańcy Polski są równi wobec prawa i nikt nie może być dyskryminowany ze względu na kraj pochodzenia, kulturę, wyznawane poglądy, religię, płeć czy poglądy polityczne. Każdy ma wolność wyrażania swoich przekonań pamiętając jednak o tym, że warunkiem wolności osobistej jest szacunek do drugiej osoby i respektowanie wolności innych ludzi. Dlatego ważne jest, aby swoimi wypowiedziami czy postawą nie obrażać nikogo i nie szkodzić, gdyż może to mieć swoje konsekwencje prawne.

Przejawem kultury osobistej jest w Polsce okazywanie szczególnego szacunku i pomocy dla osób szczególnie wrażliwych, jak osoby starsze, kobiety, szczególnie kobiety w ciąży i z małymi dziećmi czy osoby z niepełnosprawnością. Oznacza to np. ustępowanie takim osobom miejsca siedzącego w autobusie czy pociągu.

Troska o środowisko naturalne

Świat przyrody jest wspólnym dobrem. Troska o czystą wodę, niezaśmiecone otoczenie, czy czyste powietrze leży w interesie nas wszystkich. Świadomość tego jest coraz większa i odpowiedzialność za środowisko naturalne zajmuje coraz więcej miejsca w prawie. Coraz większą uwagę przywiązuje się do oszczędzania wody, respektowania zakazu śmiecenia i nakazu wyrzucania śmieci jedynie w wyznaczonych do tego miejscach, ograniczania ilości odpadów i segregowania ich do ponownego wykorzystania czy unikania palenia w piecach śmieciami. Należy o tym pamiętać, również dlatego by uniknąć otrzymania mandatu.

Troska o zdrowie

Troska o zdrowie leży w interesie każdego człowieka, jego rodziny, społeczeństwa i państwa finansującego służbę zdrowia. Dlatego jest powszechne oczekiwanie, że każdy będzie dbał o zdrowie własne oraz innych. Coraz większą uwagę przywiązujemy do zdrowego stylu życia i unikania zachowań szkodliwych i ryzykownych. Dlatego m.in. w miejscach publicznych, jak dworce, lotniska czy sklepy obowiązuje zakaz palenia papierosów i spożywania alkoholu poza wyznaczonymi miejscami. Obowiązuje także całkowity zakaz posiadania i przyjmowania narkotyków.

Sieci komórkowe w Polsce

W Polsce dostępnych jest szereg telefonicznych sieci komórkowych. Wybierając sieć telefonii komórkowej dla siebie warto wcześniej skorzystać ze strony internetowej operatora danej sieci lub odwiedzić salon sprzedaży, by poznać warunki i koszty korzystania z takich usług. Warto przy tym zwrócić uwagę na koszty połączeń międzynarodowych oraz na ofertę Internetu, by ograniczyć koszty kontaktowania się z bliskimi w kraju pochodzenia. Wśród najbardziej popularnych sieci komórkowych można wymienić:

- **Play:** www.play.pl
- **Orange Polska:** www.orange.pl
- **T-Mobile Polska:** www.t-mobile.pl
- **Plus:** www.plus.pl
- Lycamobile: www.lycamobile.pl/
- **Nju Mobile:** www.njumobile.pl
- **Heyah:** www.heyah.pl/

Kupując telefon i usługę operatora telefonii komórkowej możemy jednocześnie zakupić dostęp do Internetu. Jednak jest w każdym mieście wiele miejsc takich, jak centra handlowe, uczelnie, dworce, urzędy itp., gdzie jest dostępny bezpłatny Internet WI-FI. Aby uzyskać dostęp należy włączyć WI-FI we własnym urządzeniu i połączyć się z bezpłatnym Internetem, a jeśli jest wymagane hasło, to może nam je udostępnić pracownik danego miejsca.

Numery alarmowe w Polsce

W sytuacjach nagłych, stanowiących zagrożenie dla zdrowia i życia mogą nam pomóc służby publiczne, z którymi należy się kontaktować pod alarmowymi numerami telefonów. Dzwoniąc pod wskazany numer należy podać swoje imię i nazwisko, opisać krótko wydarzenie oraz podać adres lub możliwie najdokładniej opisać miejsce zdarzenia. Spośród numerów alarmowych warto zapamiętać:

112 – Centrum powiadamiania ratunkowego – jest to jednolity ogólnoeuropejski numer alarmowy;

999 – Pogotowie Ratunkowe;

- 998** – Państwowa Straż Pożarna;
- 997** – Policja;
- 996** – Centrum Antyterrorystyczne – Agencja bezpieczeństwa Wewnętrznego;
- 995** – Komendant Główny Policji – system Child Alert;
- 985** - Ratownictwo Morskie i Górskie (WOPR, GOPR i TOPR);
- 984** - Pogotowie Rzeczne;
- 981** – Pogotowie Drogowe.

Daty najważniejszych świąt i dni wolnych od pracy

- 1 stycznia** – Nowy Rok
  - 6 stycznia** – Objawienie Pańskie (Trzech Króli)
  - Niedziela Wielkanocna** (Święto Zmartwychwstania Pana Jezusa) – jest to święto ruchome i przypada każdego roku w pierwszą niedzielę po pierwszej wiosennej pełni księżyca (w marcu lub kwietniu)
  - Poniedziałek Wielkanocy** - Drugi dzień Wielkiej Nocy (święto ruchome)
  - 1 maja** – Święto Pracy
  - 3 maja** – Święto pierwszej polskiej Konstytucji uchwalonej w 1791 r.
  - Uroczystość Zesłania Ducha Świętego** (Zielone Świątki) – przypada w niedzielę, 49 dni po Wielkanocy
  - Boże Ciało** – święto ruchome – 9 czwartek po Wielkanocy
  - 15 sierpnia** – Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny i Dzień Wojska Polskiego
  - 1 listopada** – Dzień Wszystkich Świętych
  - 11 listopada** – Dzień Niepodległości – rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 r.
  - 25 grudnia** – Święta Bożego Narodzenia
  - 26 grudnia** – drugi dzień Bożego Narodzenia.
- Wymienione powyżej święta są dniami wolnymi od pracy więc urzędy, większość zakładów i sklepów jest w tych dniach nieczynna.

Najważniejsze daty z historii Polski

- 966 r. – chrzest Polski** – jest to tradycyjna nazwa odnosząca się do przyjętego przez księcia Polan Mieszka I chrztu św. i rozpoczęcia procesu chrystianizacji ziem polskich. Rok ten stanowi symboliczną datę utworzenia polskiego państwa i zawiązania się Kościoła katolickiego w Polsce.
- 1364 – powstanie Akademii Krakowskiej**, jednej z pierwszych uczelni wyższych w Europie, z której na przestrzeni wieków powstał Uniwersytet Jagielloński – dziś najstarszy uniwersytet w Polsce i jeden z najstarszych na świecie.
- XVI wiek, Złoty Wiek** – taką nazwę otrzymało to stulecie, w którym panowali ostatni władcy z dynastii Jagiellonów (król Zygmunt Stary i król Zygmunt August). Polska była w tym czasie jednym z najpotężniejszych państw w Europie.
- 1569 – zawarcie unii lubelskiej**, w ramach której powstała Rzeczpospolita Obojga Narodów (zjednoczenie Polski i Litwy), a co w istocie było państwem trzech dużych narodów – Polaków, Litwinów

i Rusinów oraz wielu mniejszych narodów – Żydów, Tatarów, Niemców, Ormian, a nawet Czerkiesów, Persów i szeregu innych. Współcześnie wielu historyków widzi w unii lubelskiej prawną Unię Europejskiej.

1597 – stolica Polski została przeniesiona z Krakowa do Warszawy przez króla Zygmunta III Wazę.

1772 – nastąpił pierwszy z trzech rozbiorów I Rzeczypospolitej. Polska utraciła drogą cesji część terytoriów na rzecz Prus, Imperium Habsburgów (późniejsza Austria) i Imperium Rosyjskiego.

1791 – Na Zamku Królewskim w Warszawie została uchwalona Konstytucja 3 maja, pierwsza konstytucja w Europie i druga na świecie. Regulowała ona ustrój prawny Rzeczypospolitej Obojga Narodów tak, by usunąć wady systemu politycznego.

1793 – II rozbiór Polski. W tym roku kolejne terytoria Polski zostały zajęte przez Prusy i Rosję.

1795 – III rozbiór Polski, który oznaczał całkowitą likwidację Rzeczypospolitej Polskiej. Polska utraciła swoją podmiotowość państwową i zniknęła z mapy krajów świata do 1918 r. Ten okres 123 lat do czasu odzyskania niepodległości był w historii narodu polskiego naznaczony szeregiem powstań, walk o niepodległość i wysiłków ukierunkowanych na zachowanie języka, religii katolickiej i kultury polskiej.

1815 – powstanie na mocy kongresu wiedeńskiego Królestwa Polskiego (1815–1832), Królestwa Kongresowego, państwa całkowicie zależnego od Imperium Rosyjskiego.

1914–1918 – I wojna światowa.

11 listopada 1918 r. – odzyskanie przez Polskę niepodległości. Klęska zaborców Polski w I wojnie światowej oraz ruchy rewolucyjne w Niemczech i Rosji stworzyły okoliczności polityczne sprzyjające odrodzeniu się Polski jako niepodległego kraju. W dniu 11 listopada Rada Regencyjna przekazała Józefowi Piłsudskiemu władzę wojskową i naczelne dowództwo podległych jej wojsk polskich. Tę datę przyjmuje się symbolicznie, jako dzień odzyskania niepodległości. W istocie był to proces długotrwały i wymagający wielkiej pracy organizacyjnej, by zorganizować funkcjonowanie państwa na terenach, na których przez kilka pokoleń panowały odmienne systemy administracyjne, prawne, społeczne, polityczne i ekonomiczne.

15 sierpnia 1920 r. – Bitwa Warszawska (Cud nad Wisłą) – w tym dniu dokonano się kluczowe zwycięstwo wojsk polskich nad wojskami bolszewickimi na przedpolach Warszawy. Cała bitwa trwała w dniach 13-25 sierpnia w czasie wojny polsko-bolszewickiej. Zwycięstwo zdecydowało o zachowaniu przez Polskę niepodległości i powstrzymało plany Rosji bolszewickiej rozprzestrzenienia komunizmu w Europie Zachodniej. Bitwa Warszawska jest wymieniana wśród najbardziej przełomowych bitew w historii świata.

1 września 1939 r. – Niemcy hitlerowskie napadły na Polskę rozpoczynając wyniszczającą dla Polski II wojnę światową.

17 września 1939 r. – Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich uderzył na Polskę od strony wschodniej granicy.

1 sierpnia 1944 – wybuch powstania warszawskiego, którego celem było wyparcie cofających się wojsk niemieckich ze stolicy Polski i uwolnienie Warszawy.

8 maja 1945 – koniec toczącej się w Europie II wojny światowej.

19 I 1947 – władzę w Polsce przejęły partie komunistyczne postępując się fałszerstwem wyborczym. Przy zaangażowaniu Związku Radzieckiego rozpoczął się proces narzucania systemu komunistycznego w Polsce.

16 października 1978 – krakowski arcybiskup, kardynał Karol Wojtyła został wybrany na papieża i przyjął imię Jan Paweł II. Fakt ten odegrał istotną rolę w procesie przemian społeczno-politycznych w Polsce i w Europie Wschodniej, które w kolejnych latach doprowadziły do rozpadu systemu komunistycznego.

Sierpień 1980 – wybuchają strajki w wielu zakładach pracy w dużych miastach Polski, w tym w Stoczni Gdańskiej. Były one skierowane przeciwko władzy socjalistycznej, komunizmowi, represjom i pogarszającej się sytuacji ekonomicznej. Powstał opozycyjny ruch Solidarność, który był nie tylko ruchem związkowym, ale także masowym ruchem społeczno-politycznym. Na czele Solidarności stanął Lech Wałęsa.

13 grudnia 1981 r. – wprowadzony został przez komunistyczne władze Polski stan wojenny. Był on wymierzony przeciwko Solidarności i znacząco spowolnił i przekształcił procesy przemian społecznych, politycznych i gospodarczych w Polsce w kolejnych latach.

6 lutego 1989 r. – rozpoczęły się obrady Okrągłego Stołu, w których przedstawiciele władz zawarli porozumienie z przedstawicielami strony społecznej – Solidarności. Wydarzenie to wyznaczyło początek demokratycznych przemian ustrojowych w Polsce.

4 czerwca 1989 r. – odbyły się pierwsze po II wojnie światowej częściowo wolne wybory parlamentarne w Polsce.

12 marca 1999 r. – Polska przystąpiła do paktu NATO.

1 maja 2004 r. – Polska stała się krajem członkowskim Unii Europejskiej.

Więcej interesujących informacji o Polsce można znaleźć na stronie: <http://www.poland.gov.pl>

Tradycja i kultura polska

Polska jest krajem o długiej tradycji chrześcijańskiej, dlatego wiele norm i zwyczajów wynika z tej religii. Niektóre z nich na stałe wpisały się w istniejący porządek prawny, inne stanowią wzorce pożądanego zachowania społecznego. Wiele zasad wynika również z poszanowania demokracji i praw człowieka.

Równość i zakaz dyskryminacji

Każdy obywatel Polski jest równy wobec prawa. Prawo polskie gwarantuje swobodę wyrażania swoich poglądów i przekonań oraz sympatii politycznych – nikt nie może być dyskryminowany z tego powodu. Należy także szanować poglądy oraz postawy innych osób, dlatego ważne jest, żeby poprzez swoje wypowiedzi i zachowanie nikogo nie obrażać i znieważać, ponieważ takie zachowanie może powodować konsekwencje prawne. Przejawem dobrego wychowania jest okazywanie szacunku osobom starszym, dlatego w środkach komunikacji publicznej młodzi ludzie powinni ustępować miejsca starszym. Kobiety mają takie same prawa jak mężczyźni.

Punktualność

Mimo iż Polacy nie słyną z punktualności, spóźnianie się, szczególnie w sprawach służbowych, jest postrzegane jako niestosowne, a nawet jako przykład złego wychowania. Jeżeli ktoś spóźni się do urzędu lub szpitala na umówioną wizytę, może nie zostać przyjęty i ponownie będzie musiał ustalać termin spotkania.

W pracy za spóźnianie się grozi upomnienie, a w drastycznych przypadkach także obniżenie wynagrodzenia. Ciągłe spóźnianie może spowodować zwolnienie. Punktualność ważna jest również w życiu prywatnym, gdyż zgodnie z popularnym polskim przysłowiem „czas to pieniądz”.

Czas wolny

Polacy uchodzą za naród lubiący świętować, przywiązany do tradycji i podtrzymujący dawne obyczaje. Święta spędzamy w domu w gronie rodzinnym, chociaż coraz częściej korzystamy z kilkudniowych okresów świątecznych, żeby z najbliższą rodziną udać się w podróż czy na wypoczynek poza domem. W Polsce dniami wolnymi od pracy są wszystkie weekendy i święta, nie pracują wtedy żadne urzędy.

Powitanie

Przy powitaniu używa się zwykle słowa „CZEŚĆ”, które jest niemal niemożliwe do wypowiedzenia przez cudzoziemca. Można je oczywiście zastąpić innym, równie często używanym „HEJ” lub „WITAJ”. W Polsce utarł się zwyczaj uścisku dłoni pomiędzy mężczyznami. Jeżeli w towarzystwie znajduje się kobieta, ten gest jej nie dotyczy. Dawniej w dobrym tonie było całowanie dłoni kobiety przez mężczyznę, dziś jest to zwyczaj zapomniany, choć jeszcze stosowany przez niektórych mężczyzn.

Czy możemy sobie mówić na TY?

Cudzoziemiec przebywający w Polsce powinien uważać z nadużywaniem zaimka „TY”. W Polsce istnieje zwyczaj wracania się do nieznanymi lub starszych osób przez PAN / PANI. W niektórych wypadkach może nam być nawet zwrócona uwaga, że jesteśmy niegrzeczni. Grzeczniej jest, kiedy propozycję przejścia na „TY” składa osoba pozostająca wyżej w hierarchii, kobieta mężczyźnie, osoba starsza osobie młodszej.

PRACA W POLSCE – JAK JĄ ZNALEŹĆ?

Pomoc ze strony urzędów pracy

W każdym powiecie znajduje się Powiatowy Urząd Pracy (PUP), gdzie można zarejestrować się jako osoba bezrobotna lub poszukująca pracy, uzyskać pomoc w znalezieniu pracy, korzystać z dostępnych ofert pracy i z wielu innych form wsparcia.

Jako bezrobotni mogą zarejestrować się m.in.:

- cudzoziemcy posiadający w Polsce zezwolenie na pobyt stały;
- cudzoziemcy posiadający w Polsce zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej;
- cudzoziemcy posiadający w Polsce zezwolenie na pobyt czasowy, którym udzielono zezwolenia na pobyt czasowy w celu wykonywania pracy w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji bądź w celu przeprowadzenia badań naukowych
- cudzoziemcy posiadający w Polsce zgodę na pobyt ze względów humanitarnych lub zgodę na pobyt tolerowany;
- cudzoziemcy, którzy posiadają w Polsce zgodę na pobyt w celu wykonywania pracy, pod warunkiem, że bezpośrednio przed rejestracją jako bezrobotni byli zatrudnieni w Polsce nieprzerwanie przez okres co najmniej 6 miesięcy
- cudzoziemcy posiadający wizę wydaną w celu wykonywania pracy w Polsce, pod warunkiem, że bezpośrednio przed rejestracją jako bezrobotni byli zatrudnieni w Polsce nieprzerwanie przez okres co najmniej 6 miesięcy;
- cudzoziemcy – członkowie rodzin obywateli polskich, którzy uzyskali zezwolenie na pobyt czasowy w Polsce albo po złożeniu wniosku o udzielenie pozwolenia na pobyt czasowy, pobyt stały lub pobyt rezydenta długoterminowego UE przebywają w Polsce na podstawie umieszczonego w paszporcie stempla, który potwierdza złożenie wniosku w terminie i nie zawiera braków formalnych, jeżeli bezpośrednio przed złożeniem wniosku posiadali zezwolenie na pobyt czasowy.

Jako osoba poszukująca pracy mogą zarejestrować się wszyscy cudzoziemcy, którym przysługuje rejestracja jako osoba bezrobotna, a także dodatkowo są to m.in.:

- cudzoziemcy, którzy posiadają w Polsce zgodę na pobyt czasowy w celu wykonywania pracy;
- cudzoziemcy posiadający wizę wydaną w celu wykonywania pracy w Polsce;
- cudzoziemcy posiadający w Polsce zezwolenie na pobyt czasowy w celu kształcenia się na studiach pierwszego stopnia, studiach drugiego stopnia lub jednolitych studiach magisterskich albo studiach trzeciego stopnia, w celu potęczenia się z rodziną,
- cudzoziemcy – członkowie rodzin obywatela polskiego, poszukujący zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub innej formy pomocy określonej w ustawie;
- cudzoziemcy posiadający w Rzeczypospolitej Polskiej wizę wydaną w celu wykonywania pracy na podstawie zezwolenia na pracę sezonową,
- cudzoziemcy posiadający w Polsce zezwolenie na pobyt czasowy ze względu na pracę sezonową.

Nie każdy poszukujący pracy może być zarejestrowany jako bezrobotny. Ze statusu bezrobotnego wynikają pewne przywileje np. pobieranie zasiłku dla bezrobotnych (po spełnieniu określonych warunków). Osoba bezrobotna nie może pracować, ani uzyskiwać innego dochodu, natomiast jako poszukująca pracy może być zarejestrowana także osoba zatrudniona. Osoba poszukująca pracy nie jest zgłoszona do ubezpieczenia zdrowotnego i nie są opłacane za nią składki zdrowotne, tak jak w przypadku osoby zarejestrowanej jako bezrobotna. Ponadto statusy te różnią się prawami i obowiązkami. O prawach i obowiązkach osoby bezrobotnej można przeczytać więcej na stronie:

<http://psz.praca.gov.pl/-/13823-prawa-i-obowiazki-osoby-bezrobotnej>

a o prawach poszukującego pracy na stronie:

<http://psz.praca.gov.pl/-/13833-prawa-i-obowiazki-osoby-poszukujacej-pracy>

Osoba poszukująca pracy ma prawo do korzystania z pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego. Doradcy mogą również skierować cudzoziemca do udziału w szkoleniach.

Osoba wpisana do rejestru urzędu pracy ma też pewne obowiązki. Pierwszym z nich jest współpraca z pracownikiem PUP, w tym zgłaszanie się na wyznaczone spotkania, dostarczenie wszystkich niezbędnych dokumentów, których może potrzebować doradca zawodowy lub pośrednik pracy. Po otrzymaniu zasiłku dla bezrobotnych należy także stawiać się na spotkania w wyznaczonych przez pracownika PUP terminach. W przypadku znalezienia pracy w przeciągu 7 dni należy zgłosić ten fakt w urzędzie pracy.

Więcej informacji można znaleźć na stronie Zielonej Linii: <http://zielonalinia.gov.pl/-/rejestracja-cudzoziemca-w-urzedzie-pracy-41584>. Jest to internetowy system urzędów pracy, gdzie można znaleźć dokładne informacje na temat form wsparcia udzielanych przez urzędy pracy oraz innych procedur, w tym rejestracji w urzędzie. Ułatwieniem może być fakt, iż strona ma również rosyjską i angielską wersję językową.

Cudzoziemcy mogą szukać także pomocy w Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Wojewódzkim Urzędzie Pracy (WUP) bez konieczności formalnej rejestracji. Z pomocy CliPKZ mogą skorzystać potencjalnie wszyscy dorośli cudzoziemcy, bez żadnych warunków.

Od znalezienia Powiatowego Urzędu Pracy lub Wojewódzkiego Urzędu Pracy warto zacząć poszukiwania pracy w Polsce. Powiatowe Urzędy Pracy świadczą usługi dla każdego, kto zostanie zarejestrowany jako poszukujący pracy lub bezrobotny. Przyjęcie oferty pracy jest natomiast dobrowolne. Wszystkie oferty pracy są podawane do wiadomości osób zarejestrowanych.

Urzędy Pracy w woj. zachodniopomorskim

Warto więc zacząć od znalezienia urzędu pracy w powiecie, w którym jest się zameldowanym lub na terenie którego się mieszka. W Szczecinie jest to Powiatowy Urząd Pracy przy **ul. A. Mickiewicza 39**, gdzie rejestrują się osoby zamieszkałe w mieście Szczecin oraz mieszkańcy powiatu szczecińskiego. Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie mieści się natomiast przy **ul. A. Mickiewicza 41**.

Na terenie województwa zachodniopomorskiego urzędy pracy znajdują się także w następujących miastach: Białogard, Choszczno, Drawsko Pomorskie, Goleniów, Gryfice, Gryfino, Kamień Pomorski, Kołobrzeg, Koszalin, Myślibórz, Łobez, Police, Pyrzyce, Sławno, Stargard, Świdwin, Świnoujście, Szczecinek, Wałcz.

Jakich dokumenty są potrzebne podczas wizyty w urzędzie pracy?

Rejestrując się w Powiatowym Urzędzie Pracy należy mieć przy sobie dokument tożsamości, dokumenty określające status pobytowy oraz te dokumenty, które pomogą w ustaleniu sytuacji osoby rejestrującej się. Mogą to być:

- karta pobytu tymczasowego lub stałego oraz meldunek a przy kartach pobytu tymczasowego należy mieć także decyzję wojewody, i w przypadku małżeństwa z obywatelem polskim – akt małżeństwa,
- paszport lub inny (europejski) dokument tożsamości,
- dyplomy i świadectwa szkolne,
- świadectwa pracy lub inne dokumenty potwierdzające okresy zatrudnienia.

Gdzie jeszcze szukać pracy?

Ofert pracy w Polsce można szukać w wielu miejscach. W Powiatowym Urzędzie Pracy – na tablicy ogłoszeń oraz na stronie internetowej Wojewódzkiego Urzędu Pracy (<http://wupolsztyn.praca.gov.pl/oferty-pracy>).

Można także szukać za pośrednictwem prywatnych agencji zatrudnienia, które nieodpłatnie pośredniczą w znalezieniu pracy. Kontakty do działających agencji zatrudnienia można znaleźć na stronie: <http://stor.praca.gov.pl/portal/#/kraz/wyszukiwarka>

Na portalu <http://oferty.praca.gov.pl/portal/index.cbop#/listaOfert> znajduje się centralna baza ofert pracy w Polsce.

Poszukiwania pracy można także rozpocząć przez stworzenie własnego profilu w jednym profesjonalnym serwisów społecznościowym, np. na Goldenline <https://www.goldenline.pl/> czy <https://pl.linkedin.com/>. Można tam utworzyć profil zawodowy, nawiązać sieć kontaktów biznesowych i skorzystać z wyszukiwarki ofert pracy.

W Internecie można znaleźć szereg wyszukiwarek ofert pracy, które mogą też stanowić źródło cennych porad na temat rynku pracy i rozwoju kariery zawodowej. Wśród popularnych wyszukiwarek można wymienić:

www.Pracuj.pl;

www.Praca.pl;

www.Jobs.pl;

www.InfoPraca.pl;

www.MonsterPolska.pl;

www.MediaCv.pl;

Oferty pracy znajdują się także na stronach internetowych i w wydaniach drukowanych gazet z ogłoszeniami. W dowolnym saloniku prasowym można zapytać o gazetę, w której są zamieszczane oferty pracy.

Curriculum Vitae

Poszukując pracy ważne jest, by dysponować własnym CV. Jest to krótki życiorys zawodowy, w którym znajdują się dane osobowe, dane kontaktowe, informacje o wykształceniu i dotychczasowym doświadczeniu zawodowym a także o predyspozycjach i umiejętnościach przydatnych w pracy. Należy w nim umieścić informacje o znajomości języków obcych, umiejętności obsługi komputera, prawie jazdy czy dodatkowych uprawnieniach. Ważne jest zamieszczenie klauzuli o zgodzie na przetwarzanie danych osobowych. Bez tego pracodawca nie będzie mógł skorzystać z danych zawartych w CV prowadząc rekrutację.

Uprawnienia wynikające z zatrudnienia na podstawie Kodeksu Pracy

W Polsce podejmując pracę należy podpisać z pracodawcą umowę o pracę. Powinna być ona zawarta w pierwszym dniu pracy na piśmie w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach – jednym dla pracownika, drugim dla pracodawcy. Posiadając umowę o pracę pracownika chronią przepisy zawarte w Kodeksie Pracy. Do korzyści płynących z umowy o pracę należą:

- ochrona praw pracowniczych - nawet jeżeli pracodawca okaże się nieuczciwy, to mając umowę można dochodzić swoich praw przed sądem;
- większa pewność otrzymania wynagrodzenia w ustalonej wysokości i w określonym ustawowo terminie;
- objęcie pakietem ubezpieczeń;
- zdobywanie stażu pracy, z czym wiążą się pewne przywileje pracownicze, np. większy wymiar urlopu;
- możliwość rejestracji w urzędzie jako bezrobotny i otrzymania zasiłku;
- posiadania ubezpieczenia wypadkowego - w sytuacji nieszczęśliwego wypadku, pracownik zatrudniony na umowę o pracę otrzymuje odszkodowanie, jeśli wypadek zdarzył się w związku z wykonywaną pracą.

Umowa o pracę – ale jaka?

Umowa o pracę powinna zawierać wszystkie podstawowe informacje związane z pracą, m.in.:

- dane stron – czyli pracownika i pracodawcy;
- określenie rodzaju umowy;
- datę zawarcia umowy;

- warunki wykonywanej pracy i wysokość wynagrodzenia;
- miejsce pracy;
- rodzaj pracy;
- wymiar czasu pracy;
- termin rozpoczęcia pracy.

Pierwsza umowa o pracę może być zawarta na okres próbny. Nie może ona być jednak dłuższa niż 3 miesiące. Następnie możliwe jest zawarcie umowy na czas określony. Taką umowę można zawrzeć dwukrotnie. Trzecia umowa musi być zawarta już na czas nieokreślony.

W miejsce umowy o pracę pracodawca może zaproponować podpisanie umowy zlecenie lub umowy o dzieło. W niej pracownik zobowiązuje się wykonywać określoną pracę lub wykonać określone dzieło. W ramach tej umowy pracownik jednak nie podlega Kodeksowi Pracy, ale Kodeksowi Cywilnemu, działa pod własnym kierownictwem, na własne ryzyko, ale ma zapewnione określone w umowie wynagrodzenie za wykonywaną pracę lub za zrealizowane dzieło.

PAMIĘTAJ!

- Podpisując umowę przede wszystkim trzeba ją w pełni rozumieć. Pracodawca ma obowiązek przedstawienia pracownikowi umowy w języku, który jest dla pracownika zrozumiały.
- Pracodawca w razie niejasności jest zobowiązany wyjaśnić wszystkie wątpliwości związane z umową.
- Korzystając z agencji zatrudnienia warto sprawdzić, czy dany pośrednik znajduje się w wykazie agencji na stronie internetowej www.kraz.praca.gov.pl. Podczas rozmowy możemy poprosić o podanie dokładnych danych i adresu pośrednika.
- Badając wiarygodność pracodawcy lub pośrednika należy sprawdzić, czy ma on zgłoszoną działalność gospodarczą, od jak dawna działa na rynku i czy posiada własne biuro. Dane te można uzyskać w ewidencji działalności gospodarczej (<https://prod.ceidg.gov.pl/ceidg/ceidg.public.ui/search.aspx>) lub w Krajowym Rejestrze Sądowym (<https://ems.ms.gov.pl/krs/wyszukiwaniepodmiotu>).

Zezwolenie na pracę

Zezwolenie na pracę jest dokumentem uprawniającym cudzoziemca do podjęcia legalnej pracy w Polsce pod warunkiem posiadania przez niego wizy lub zezwolenia na pobyt czasowy pozwalającego na podjęcie w Polsce pracy. W zezwoleniu wskazany jest podmiot powierzający wykonywanie pracy cudzoziemcowi oraz stanowisko lub rodzaj pracy, którą cudzoziemiec ma wykonywać. Praca jest uznawana za legalną tylko w przypadku, gdy cudzoziemiec wykonuje pracę wskazaną w zezwoleniu.

Zezwolenie ma określony termin ważności i jest wymagane w wypadku podejmowania zatrudnienia na podstawie zarówno umów o pracę, jak i umów cywilnoprawnych. Zezwolenia na pracę wydaje wojewoda właściwy ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę pracodawcy. O zezwolenie na pracę dla cudzoziemca występuje pracodawca. Dokumenty załączane do wniosku

powinny być złożone w oryginałach lub potwierdzone urzędowo za zgodność z oryginałami (z wyjątkiem dowodu osobistego i paszportu). Dokumenty sporządzone w języku obcym powinny być przetłumaczone na język polski przez tłumacza przysięgłego. Zezwolenie na pracę ma formę decyzji administracyjnej i wydawane jest w 3 egzemplarzach – jeden pozostaje w urzędzie, dwa przekazywane są pracodawcy, z czego jeden pracodawca jest zobowiązany przekazać cudzoziemcowi, dla którego zezwolenie zostało wydane. Zezwolenie na pracę jest decyzją właściwego organu, uprawniającą cudzoziemca przebywającego w Polsce legalnie, do wykonywania pracy na warunkach określonych w treści zezwolenia. Oznacza to, że jeśli cudzoziemiec chce zmienić pracę (tj. pracodawcę lub/i stanowisko pracy lub/i branżę, w której jest zatrudniony), musi uzyskać nowe zezwolenie.

Kto potrzebuje zezwolenia na pracę w Polsce

Aby podjąć zatrudnienie cudzoziemiec spoza UE przebywający legalnie w Polsce zobligowany jest uzyskać zezwolenie na pracę, jeżeli przebywa Polsce na podstawie:

1. wizy (z wyjątkiem wizy wydanej w celu turystycznym, udziału w postępowaniu w sprawie o udzielenie azylu, korzystania z ochrony czasowej, przyjazdu ze względów humanitarnych, ze względu na interes państwa lub zobowiązania międzynarodowe, kiedy to cudzoziemiec nie może wykonywać w Polsce pracy. Cudzoziemcy tacy mogą na zasadach ogólnych ubiegać się o otrzymanie zezwolenia na pobyt czasowy i pracę lub otrzymać zezwolenie na pracę i wizę w celu wykonywania pracy),
2. wizy wydanej przez inne państwo obszaru Schengen lub dokumentu pobytowego wydanego przez inne państwo obszaru Schengen,
3. zezwolenia na pobyt czasowy (z pewnymi wyjątkami)¹;
4. ruchu bezwizowego (w ramach ruchu bezwizowego cudzoziemiec może przebywać w państwach strefy Schengen przez 90 dni w ciągu każdego 180-dniowego okresu, np. w przypadku obywateli Ukrainy lub Gruzji zwolnienie z wymogu posiadania wiz odnosi się do posiadaczy paszportów biometrycznych).

---

¹ Wymóg posiadania zezwolenia na pracę dla cudzoziemców przebywających w Polsce na podstawie zezwolenie na pobyt czasowy nie dotyczy osób, które:

- posiadają zezwolenie na pobyt czasowy w Polsce udzielone w związku z zawarciem małżeństwa z obywatelem polskim lub cudzoziemcem posiadającym status uchodźcy, ochronę uzupełniającą, zezwolenie na pobyt stały lub pobyt rezydenta długoterminowego UE, pobyt tolerowany lub ochronę czasową nadaną mu w Polsce;
- są studentami studiów stacjonarnych (pierwszego lub drugiego stopnia lub jednolitych magisterskich albo trzeciego stopnia) oraz studiujących i przebywają w Polsce na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, które wydano z tytułu studiów przez cały okres ważności zezwolenia na pobyt.

Kto może pracować w Polsce bez zezwolenia na pracę

Zgodnie z art. 87 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. 2018 poz. 1265) cudzoziemiec jest uprawniony do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, m. in. jeżeli:

1. posiada status uchodźcy nadany w Polsce,
2. otrzymał ochronę uzupełniającą w Polsce,
3. posiada zezwolenie na pobyt stały,
4. posiada zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego UE w Polsce,
5. posiada zgodę na pobyt ze względów humanitarnych,
6. posiada zgodę na pobyt tolerowany w Polsce (legitymuje się dokumentem o nazwie „Zgoda na pobyt tolerowany”),
7. korzysta z ochrony czasowej w Polsce,
8. jest obywatelem:
  - a. państwa członkowskiego UE lub
  - b. państwa EOG, nienależącego do UE lub
  - c. państwa niebędącego stroną umowy o EOG, którego obywatele mogą korzystać ze swobody przepływu osób na podstawie umowy zawartej przez to państwo ze Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi,
  - d. lub jest członkiem rodziny cudzoziemca wymienionego w punktach a-c i towarzyszy mu na terytorium Polski.
9. posiada zezwolenie na pobyt czasowy w Polsce udzielone w związku z zawarciem małżeństwa z obywatelem polskim lub cudzoziemcem posiadającym status uchodźcy, ochronę uzupełniającą, zezwolenie na pobyt stały lub pobyt rezydenta długoterminowego UE, pobyt tolerowany lub ochronę czasową nadaną mu w Polsce;
10. jest studentem studiów stacjonarnych w Polsce, studiującym w Polsce na podstawie wizy;
11. jest studentem studiów stacjonarnych (pierwszego lub drugiego stopnia lub jednolitych magisterskich albo trzeciego stopnia) oraz studiuje i przebywa w Polsce na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, które wydano z tytułu studiów przez cały okres ważności zezwolenia na pobyt;
12. przebywa na terytorium Polski na umieszczonego w dokumencie podróży odcisku stempla, który potwierdza złożenie wniosku o udzielenie zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, jeżeli bezpośrednio przed złożeniem wniosku był zwolniony z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę,
13. posiada ważną Kartę Polaka, tj. dokument potwierdzający przynależność cudzoziemca do narodu polskiego (co nie oznacza jednak nadania cudzoziemcowi obywatelstwa polskiego, przyznania prawa pobytu czasowego czy stałego w Polsce ani prawa przekraczania granic Polski bez wizy);
14. jest ofiarą handlu ludźmi, jeśli spełnia określone warunki;

15. w wyniku sytuacji życiowej – takiej jak np. śmierć małżonka obywatela RP, rozwód lub separacja obywatelem RP – zachował prawo do pobytu.

W grupie osób zwolnionych z konieczności uzyskania zezwolenia na pracę są również obywatele Ukrainy, Rosji, Białorusi, Gruzji, Armenii i Mołdawii, którzy (w zakresie nieobjętym przepisami o zezwoleniu na pracę sezonową) korzystają z ułatwionego dostępu do polskiego rynku pracy. Oznacza to, że mogą oni przez okres 6 miesięcy ciągu kolejnych 12 miesięcy wykonywać pracę bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę pod warunkiem posiadania pisemnego oświadczenia podmiotu powierzającego wykonywanie pracy. Oświadczenie takie należy zarejestrować we właściwym Powiatowym Urzędzie Pracy.

W sytuacji, gdy pracodawca chce zatrudnić cudzoziemca przez dłuższy okres czasu wymagane jest posiadanie zezwolenia na pracę albo zezwolenia na pobyt czasowy i pracę albo zezwolenia na pobyt czasowy w celu wykonywania pracy w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji. Jeśli cudzoziemiec pracował u danego pracodawcy w związku z zarejestrowanym oświadczeniem, pracodawca ten może wystąpić o wydanie zezwolenia na pracę (na tym samym stanowisku) w trybie uproszczonym (bez konieczności uzyskania informacji starosty nt. możliwości zaspokojenia potrzeb kadrowych w oparciu o lokalny rynek pracy).

Cudzoziemcy przebywający w Polsce legalnie, których celem pobytu jest wykonywanie pracy mają możliwość ubiegania się o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy i pracę albo zezwolenia na pobyt czasowy w celu wykonywania pracy w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji. Zezwolenia te wydawane są przez wojewodę w tzw. procedurze jednego wniosku, skutkującej wydaniem cudzoziemcowi jednego dokumentu uprawniającego go zarówno do pobytu, jak i wykonywania w Polsce pracy, bez konieczności posiadania dodatkowo zezwolenia na pracę. Co do zasady, do wniosku o udzielenie tych zezwoleń dołączona musi być informacja starosty o braku możliwości zaspokojenia potrzeb kadrowych w oparciu o lokalny rynek pracy, którą uzyskuje w Powiatowym Urzędzie Pracy pracodawca cudzoziemca.

Rodzaje zezwoleń na pracę

Zezwolenia na pracę są wydawane przez wojewodę właściwego ze względu na miejsce zamieszkania/siedzibę. Wyjątkiem jest zezwolenie typu S, które wydaje starosta. Dokument zezwolenia określa pracodawcę, rodzaj pracy lub stanowisko, najniższe wynagrodzenie, wymiar czasu pracy oraz okres ważności zezwolenia. Wydawane jest ono na wniosek w postaci formularza, do którego należy dołączyć określone dokumenty. Warunkiem dopuszczającym cudzoziemca do pracy jest tytuł pobytowy, który przewiduje możliwość wykonywania pracy w Polsce. O tytuł pobytowy wnioskuje sam cudzoziemiec.

Wojewoda wydaje 5 rodzajów zezwoleń na pracę:

A – wydawane jest na wniosek pracodawcy, gdy cudzoziemiec jest zatrudniony na terytorium Polski i przez pracodawcę, którego siedziba, oddział lub inna forma działalności znajduje się na

terytorium Polski. By je uzyskać pracodawca musi uzyskać ze starostwa informację o lokalnym rynku pracy, która potwierdza brak możliwości zrealizowania jego potrzeb kadrowych w oparciu o rejestry osób bezrobotnych i poszukujących pracy. Zezwolenie to, jeśli nie ma innych, lokalnych rozwiązań, jest wydawane na 3 lata;

B – jest wydawane, gdy cudzoziemiec pełni określoną funkcję w zarządzie podmiotu, jest komplementariuszem lub prokurentem;

C, D, E – jest zezwoleniem wydawanym, gdy cudzoziemiec jest delegowany do pracy na terytorium Polski przez pracodawcę zagranicznego.

Zezwolenia na pracę sezonową

Od 1 stycznia 2018 r. zostało wprowadzone zezwolenie na pracę sezonową typu S, w sektorach takich jak rolnictwo, ogrodnictwo, turystyka. Jest ono wydawane cudzoziemcom spoza UE i EOG przez urząd starosty decyzją administracyjną na wniosek pracodawcy. W tym przypadku pracodawca składa wniosek o wydanie zezwolenia na pracę sezonową w Powiatowym Urzędzie Pracy (PUP) właściwym ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę firmy. Wniosek można także złożyć poprzez stronę internetową. W sytuacji, gdy cudzoziemiec jest już w Polsce: starosta weryfikuje wniosek i wydaje zezwolenie albo odmawia wydania zezwolenia. W przypadku gdy cudzoziemiec będzie dopiero starał się o wjazd do Polski w celu pracy sezonowej, starosta weryfikuje wniosek i wpisuje go do ewidencji wniosków ws. pracy sezonowej lub odmawia wydania zezwolenia na pracę sezonową. Pracodawca przekazuje cudzoziemcowi zaświadczenie o wpisie wniosku o wydanie zezwolenia na pracę sezonową do ewidencji. Zaświadczenie to służy jako podstawa do wydania wize w celu wykonywania pracy sezonowej lub w przypadku, gdy cudzoziemiec wjeżdża w ruchu bezwizowym, służy jako potwierdzenie celu wjazdu na terytorium RP. Po przyjeździe cudzoziemca podmiot zatrudniający powinien zgłosić ten fakt w Powiatowym Urzędzie Pracy, podając jednocześnie miejsce zamieszkania cudzoziemca. Po przekazaniu tych informacji zapada decyzja o wydaniu zezwolenia typu S. Ważne jest, że wpis do ewidencji wniosków o wydanie zezwolenia na pracę sezonową jest ważny tylko 120 dni – jeżeli w tym okresie starosta nie otrzyma potwierdzenia, że cudzoziemiec podejmie pracę w późniejszym terminie, umorzy postępowanie w sprawie wydania zezwolenia na pracę sezonową.

W oczekiwaniu na decyzję administracyjną cudzoziemiec może pracować, pod warunkiem poinformowania o przyjeździe cudzoziemca i o miejscu jego zamieszkania. Nie mniej jednak wykonywana praca musi być zgodna z deklaracją zawartą w zaświadczeniu o wpisie wydanym wcześniej przez urząd. Pracę może cudzoziemiec wykonywać także oczekując na przedłużenie zezwolenia na pracę sezonową. Jeśli wniosek dotyczy kontynuacji pracy w tym samym miejscu może on pracować do czasu wydania decyzji, jeśli u nowego pracodawcy, to okres ten trwa 30 dni. Pracodawca kontynuując współpracę z cudzoziemcem może starać się o wpis wielosezonowy, który może być ważny do 3 lat.

Zezwolenie na pracę sezonową przyznaje uprawnienie do wykonywania pracy przez 9 miesięcy w roku. Jeżeli o ten rodzaj zezwolenia ubiegają się obywatele państw objętych systemem oświadczeniowym, czyli Ukraina, Armenia, Gruzja, Białoruś, Rosja, i Mołdawia pracodawca nie ma

obowiązku otrzymania informacji ze starostwa o tym, że nie ma możliwości zaspokojenia potrzeb kadrowych na lokalnym rynku pracy. W sytuacji otrzymania decyzji odmownej istnieje możliwość odwołania się do drugiej instancji, którą jest minister właściwy ds. pracy.

Oświadczenie o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi

Innym narzędziem zezwalającym na pracę jest *Oświadczenie o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi* składane przez pracodawcę w Powiatowym Urzędzie Pracy (PUP). Jest ono wpisywane przez PUP do ewidencji oświadczeń i ma zastosowanie w przypadku obywateli takich krajów, jak Ukraina, Białoruś, Gruzja, Armenia, Mołdawia, Rosja. Oświadczenie daje prawo do wykonywania pracy niesezonowej bez dodatkowego zezwolenia przez okres 6 miesięcy na przestrzeni kolejnych 12 miesięcy. Uprawnia cudzoziemca do wykonywania pracy bez obowiązku posiadania zezwolenia na pracę, jeżeli praca wykonywana jest na warunkach określonych w tym oświadczeniu.

Podmiot powierzający pracę jest zobowiązany do informowania Urzędu Pracy o podjęciu pracy przez cudzoziemca najpóźniej w dniu rozpoczęcia pracy oraz o niepodjęciu pracy przez cudzoziemca w terminie 7 dni od daty rozpoczęcia pracy określonego w ewidencji oświadczeń. Niedopełnienie obowiązku informowania o podjęciu lub niepodjęciu pracy przez cudzoziemca podlega karze grzywny.

Zmiany wprowadzone od 1 stycznia 2018 r. zakładają możliwość odmowy wpisu oświadczenia na podstawie przestępstw takich jak m.in. wcześniejsze kary za nielegalne zatrudnianie cudzoziemców, zaległości w opłacaniu składek ZUS czy podatków.

SYSTEM UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Ubezpieczenia społeczne w Polsce mają na celu zapewnienie socjalnego bezpieczeństwa osób na wypadek nieprzewidzianych i trudnych okoliczności życiowych, takich jak kalectwo, choroba, starość, czy ciąża. W sytuacjach, w których dana osoba nie jest w stanie utrzymać się z własnej pracy, może liczyć na wypłatę świadczeń w zależności od czasu trwania krótkoterminowy, długoterminowy lub dożywotni charakter.

Ze względu na rodzaj objętych ubezpieczeniem zdarzeń ubezpieczenia społeczne obejmują:

- Ubezpieczenia chorobowe – ubezpieczony jest chroniony w sytuacji, w której jest niezdolny do pracy z powodu choroby, gdy przebywa na urlopie rodzicielskim, gdy przebywa w szpitalu, gdy zmuszony jest do opieki nad chorym członkiem rodziny;
- Ubezpieczenie wypadkowe – ubezpieczony jest chroniony w sytuacji wypadku przy pracy lub choroby zawodowej;
- Ubezpieczenie rentowe – ubezpieczony jest chroniony w sytuacji, gdy jest niezdolny do pracy lub z powodu śmierci żywiciela rodziny;
- Ubezpieczenie emerytalne – ubezpieczony jest chroniony w sytuacji osiągnięcia wieku emerytalnego.

W powyższych sytuacjach wypłacane są świadczenia dla osób objętych ubezpieczeniem społecznym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Obowiązkowi ubezpieczeń społecznych podlegają m. In. osoby, które na obszarze Polski są pracownikami na podstawie umowy o pracę, umowy zlecenia lub prowadzą działalność gospodarczą.

Płatnik składek, czyli w praktyce pracodawca, zgłasza pracownika do ubezpieczenia społecznego. Jest zobowiązany zrobić to do siedmiu dni od podjęcia pracy przez osobę ubezpieczoną. Składki na ubezpieczenie odprowadza pracodawca.

SYSTEM OŚWIATY W POLSCE

System szkolnictwa w Polsce jest obecnie w trakcie reformy wprowadzonej ustawą Prawo oświatowe z 2016 r. Zmiany częściowo już zostały wprowadzone i będą stopniowo wdrażane przez kolejnych kilka lat. Zawarty w tym miejscu opis systemu szkolnictwa uwzględnia wprowadzane zmiany.

Obowiązek szkolny i obowiązek nauki

Wszystkie dzieci, niezależnie od pochodzenia, mają w Polsce prawo i obowiązek uczenia się. Znajomość j. polskiego nie jest warunkiem przyjęcia do szkoły, stąd też dzieci nawet nie znające na początku j. polskiego powinny rozpocząć naukę w swojej grupie wiekowej, w której stopniowo będą rozwijać umiejętności językowe.

Przebieg obowiązku nauki:

- Obowiązek nauki w szkole rozpoczyna się w ostatnim roku przygotowania przedszkolnego, gdy dziecko jest w wieku 6 lat i gdy zaczyna uczęszczać do tzw. zerówki. Rok nauki w zerówce przygotowuje dzieci do zajęć szkolnych. Zajęcia te są realizowane albo w przedszkolu albo w szkole, w której jest oddział przedszkolny.
- Obowiązek nauki szkolnej trwa do końca 8 klasy szkoły podstawowej, czyli do ukończenia 14-15 lat.
- Po zakończeniu nauki w 8-letniej szkole podstawowej obowiązek nauki trwa do ukończenia 18-go roku życia. Oznacza to, że młodzież w wieku 16-18 lat ma obowiązek uczyć się dalej albo w wybranej szkole albo, rezygnując ze szkoły, może pobierać nauki w ramach przygotowania zawodowego u pracodawcy.

System szkolnictwa

Na system szkolnictwa w Polsce składają się: przedszkole, szkoła podstawowa, szkoły średnie, szkoły artystyczne, szkoły policealne, szkoły wyższe.

Żłobki i przedszkola

Żłobki są dla dzieci w wieku 0-3 lata. Nie są one częścią edukacji, ani nie są obowiązkowe. Dla dzieci w wieku 3-5 lat jest **przedszkole**, które też nie jest obowiązkowe. Jednak warto pamiętać, że w przedszkolu dzieci, które uczą się języka, nawiązują relacje społeczne, bawią pod okiem nauczycieli mają właściwe warunki do odpowiedniej adaptacji i przygotowania do obowiązkowej nauki w szkole. Każdy 3-6-latek ma prawo do miejsca w przedszkolu. Żeby znaleźć przedszkole dla swojego dziecka trzeba się skontaktować z przedszkolem publicznym, które znajduje się najbliżej miejsca zamieszkania. Jeśli nie ma już miejsc, to dyrekcja może udzielić informacji, w którym najbliższym przedszkolu na terenie gminy dziecko może zostać przyjęte. Przedszkola są częściowo finansowane z budżetu gminy, ale pewne koszty ponoszą też rodzice.

Zerówka

Dzieci w wieku 6 lat rozpoczynają obowiązkową naukę przygotowania szkolnego – tak zwaną **zerówkę**. Jest ona realizowana albo w ostatniej grupie w przedszkolu, albo w szkole w ramach oddziału przedszkolnego.

Szkoła podstawowa

Ośmioklasowa szkoła podstawowa dzieli się na dwa etapy. W klasach 1-3 jest realizowana edukacja wczesnoszkolna, natomiast w klasach 4-8 jest nauczanie z podziałem na przedmioty. Nauka w szkole podstawowej publicznej jest bezpłatna, jednak z obecnością dzieci w szkole są związane pewne wydatki. Rodzice wplacają pieniądze na ubezpieczenie dla dzieci, fundusz szkolny, klasowy, organizację wycieczek dla dzieci, obiady w stołówce szkolnej itp. Warto przy tym pamiętać o możliwościach uzyskania pomocy socjalno-bytowej. W sytuacjach trudnych trzeba się poradzić u dyrekcji szkoły oraz w ośrodkach pomocy społecznej jakie istnieją możliwości pomocy materialnej.

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne

Ważnym elementem systemu szkolnictwa są **poradnie psychologiczno-pedagogiczne**. Warto z nich korzystać, by pomóc dziecku w rozwiązywaniu sytuacji stresowych, depresyjnych, czy zaburzeń zachowania. Adres i dane kontaktowe takiej poradni można uzyskać w szkole.

Szkoły średnie

Dotychczas szkołą średnią I. stopnia były gimnazja, które powoli są wygaszane w ramach reformy oświaty. Obecnie mówiąc o szkołach średnich mamy głównie na myśli **(1) licea ogólnokształcące 3-4-letnie** w zależności od tego, czy uczeń skończył gimnazjum, czy też skończy 8-klasową szkołę podstawową (licea są szkołami przygotowującymi do studiów wyższych i kończą się egzaminem maturalnym); **(2) 4-5-letnie technika**, które z jednej strony przygotowują do studiów, gdyż kończą się egzaminem maturalnym a z drugiej przygotowują do wykonywania konkretnego zawodu, dając tytuł technika; **(3) 3-letnia szkoła branżowa I. stopnia** (jest to szkoła przygotowująca do wykonywania określonego zawodu, dając dyplom kwalifikacji zawodowych); **(4) 2-letnia szkoła branżowa**, w której można kontynuować naukę po zakończeniu szkoły branżowej I. stopnia i przygotować się do egzaminu maturalnego, co otwiera możliwość podjęcia studiów.

Szkoły policealne

Są to szkoły dla osób, które ukończyły licea. Trwają one od roku do 2,5 lat i przygotowują do podjęcia konkretnego, wyuczonego zawodu.

Studia wyższe

Studia dzielą się na **(1) studia I. stopnia licencjackie** (trwają one trzy lata i są to studia zawodowe przygotowujące do wykonywania określonego zawodu); **(2) studia II. stopnia magisterskie**, które mogą

poszerzyć kompetencje zawodowe i przygotować do studiów III. stopnia; **(3) studia III. stopnia** są studiami doktoranckimi, przygotowują one uzyskania tytułu naukowego doktora.

Kształcenie i szkolenia dorosłych.

Ten etap edukacji stwarza możliwość uzupełnienia przez dorosłych wykształcenia, uzyskania nowych kwalifikacji, umiejętności zawodowych i osobistych. To kształcenie dokonuje się w placówkach kształcenia ustawicznego, w ośrodkach dokształcania i doskonalenia zawodowego, czy w ramach studiów podyplomowych.

Urzędy Pracy oferują (dla osób zarejestrowanych) nieodpłatne szkolenia, często dające uprawnienia zawodowe. Zdarza się, że robią to w porozumieniu z pracodawcami, którzy szukają osób o takich właśnie umiejętnościach i uprawnieniach. Podjęcie takiego kursu może sprawić, że jeszcze przed jego ukończeniem pracownik znajduje nową pracę.

PAMIĘTAJ

- Zgłoś się do publicznego przedszkola lub szkoły publicznej najbliższego miejsca zamieszkania. W ramach rejonizacji szkół najczęściej przyjmowane są do szkół dzieci, które zamieszkują w rejonie szkoły.
- Jeśli Twoje dziecko nie chodziło do szkoły lub miało dłuższą przerwę w uczeniu się lub nie masz świadectw szkolnych dziecka możesz skontaktować się z poradnią psychologiczno-pedagogiczną, w której poradzą Ci, jaka szkoła i jaki poziom będą najlepsze dla Twojego dziecka.
- Trzeba jak najszybciej przygotować lub przetłumaczyć dokumentację medyczną. Szkoła może wymagać Karty zdrowia dziecka. Z lekarzem uzgodnisz jakie szczepienia należy zrobić dziecku.
- Możesz pomóc dziecku w nauce j. polskiego. Skontaktuj się z wychowawcą klasy, dyrektorem szkoły i poproś o dodatkowe godziny lekcji wyrównawczych, np. w ramach zajęć w świetlicy.
- Bądź w kontakcie ze szkołą, byś pomógł nauczycielom i innym dzieciom zrozumieć własne dziecko i jego potrzeby. Jeśli jest więcej rodzin i dzieci z Twojego kraju pochodzenia, to zorganizujcie się, by być w stałym kontakcie ze szkołą.
- Jeśli masz ze sobą własne świadectwa i dyplomy ukończonych szkół, kursów zawodowych, świadectw pracy to podejmij starania uzyskania dokumentu potwierdzającego ich uznanie. Uznanie świadectw szkół średnich i policealnych można uzyskać w Wojewódzkim Kuratorium Oświaty, które podlega Ministerstwu Edukacji Narodowej, natomiast świadectwa szkół wyższych w Narodowej Akademii Wymiany Akademickiej podległej Ministerstwu Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Wydawany dokument będzie rozpoznawalny na polskim rynku pracy i podniesie Twoje szanse na pracę zgodną z wykształceniem. W biurze projektu można uzyskać pomoc w uzyskaniu takich zaświadczeń.

SŁUŻBA ZDROWIA W POLSCE – NAJWAŻNIEJSZE INFORMACJE

System Ochrony zdrowia w Polsce jest systemem ubezpieczeniowym, w którym Narodowy Fundusz Zdrowia zajmuje się organizacją opieki zdrowotnej, podpisuje umowy z lekarzami i całym personelem medycznym na świadczenie usług. Dlatego należy pamiętać, że nieodpłatną pomoc medyczną, finansowaną ze składek ubezpieczeniowych, można uzyskać jedynie w tych placówkach medycznych, które mają podpisany kontrakt z NFZ. Cudzoziemiec idący do lekarza powinien zapytać, czy dany lekarz lub placówka lecznicza ma podpisaną umowę z NFZ - wówczas można się leczyć w danej placówce nieodpłatnie.

Podstawowa opieka medyczna świadczona jest w poradni lekarza rodzinnego. W sytuacjach nagłych, jak wypadek, uraz czy nagłe pogorszenie stanu zdrowia z zagrożeniem życia należy zgłosić się na pogotowie ratunkowe. Pomoc specjalistyczną, często po uzyskaniu odpowiedniego skierowania można uzyskać w poradnia specjalistycznych, szpitalach czy zakład rehabilitacji leczniczej.

UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE

Publiczna służba zdrowia świadczy usługi medyczne osobom ubezpieczonym w Narodowym Funduszu Zdrowia (NFZ). Osoby, które pracują na podstawie umowy o pracy lub umowy zlecenie lub prowadzą działalność gospodarczą podlegają obowiązkowemu ubezpieczeniu zdrowotnemu. Do ubezpieczenia zdrowotnego osoby zatrudnionej można zgłosić również członków jego najbliższej rodziny, w tym współmałżonka i dzieci.

Jeżeli cudzoziemiec nie jest objęty ubezpieczeniem zdrowotnym, wówczas może ubezpieczyć się dobrowolnie wnosząc składki finansowe. Wystarczy jeśli zwróci się do NFZ z wnioskiem o ubezpieczenie własne, a także rodziny. W takiej sytuacji mogą być osoby, które przyjechały do Polski na studia, na staż, czy też inni obywatele państw trzecich, którzy przebywają w Polsce, ale nie są objęci ubezpieczeniem zdrowotnym.

PAMIĘTAJ

Brak posiadania ubezpieczenia zdrowotnego w przypadku nagłej choroby lub wypadku spowoduje naliczenie przez NFZ opłat za leczenie.

W przypadku podpisania umowy o dzieło składki na ubezpieczenie zdrowotne nie są odprowadzane.

Kto może korzystać z opieki zdrowotnej?

Do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej są uprawnione osoby, które są objęte ubezpieczeniem zdrowotnym. Z publicznej opieki zdrowotnej mogą korzystać cudzoziemcy, którzy należą do jednej z poniższych grup:

1. **zatrudnieni w Polsce** na podstawie umowy o pracę lub umowy zlecenie, pracodawca ma obowiązek objęcia nowo przyjętego pracownika ubezpieczeniem zdrowotnym, w tym celu zgłasza go do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i co miesiąc odprowadza od dochodów pracownika składkę na ubezpieczenie zdrowotne do NFZ;
2. **członkowie rodzin ubezpieczonych, tj.**
  - a. dzieci – do ukończenia przez nie 18. roku życia lub jeśli kontynuuje naukę do 26. roku życia, jeśli zaś dziecko posiada orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności – bez ograniczenia wieku;
  - b. małżonek;
  - c. rodzice, dziadkowie – jeśli pozostają z ubezpieczonym we wspólnym gospodarstwie domowym.

UWAGA!!!!

Każda osoba ubezpieczona ma obowiązek zgłosić do ubezpieczenia członków rodziny, jeśli nie posiadają oni ubezpieczenia zdrowotnego (np. nie pracują). Zgłoszenie do ubezpieczenia polega na podaniu danych o członkach rodziny swojemu pracodawcy. Jeśli ktoś ubezpiecza się dobrowolnie musi po zawarciu umowy dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego z oddziałem wojewódzkim NFZ sam zgłosić w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) członków rodziny do ubezpieczenia.

3. cudzoziemcy, którzy uzyskali w Polsce **status uchodźcy** lub **ochronę uzupełniającą** lub **zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w celu połączenia się z rodziną, jeśli przybywa na terytorium Polski i jest członkiem rodziny cudzoziemca, który zamieszkuje na terenie Polski w związku z nadaniem mu statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej**,
4. cudzoziemcy **zarejestrowani w urzędzie pracy jako bezrobotni** (ubezpieczeniem mogą być objęci także członkowie rodziny zarejestrowanego bezrobotnego, jeśli nie są ubezpieczeni z innego tytułu)

Dobrowolne ubezpieczenie zdrowotne

Osoba, której pobyt na terenie Polski jest legalny i która nie jest objęta obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym, może ubezpieczyć się dobrowolnie. W tym celu powinna złożyć odpowiedni wniosek do NFZ we właściwym ze względu na miejsce zamieszkania wojewódzkim oddziale NFZ. Druk wniosku jest dostępny w siedzibie oddziałów oraz stronie NFZ:

<http://www.nfz.gov.pl/dla-pacjenta/zalatw-sprawe-krok-po-kroku/jak-ubezpieczyc-sie-dobrowolnie/>

Cudzoziemcy, którzy nie są obywatelami Unii Europejskiej, składając wniosek o dobrowolne ubezpieczenie zdrowotne, powinni przedstawić paszport oraz jeden z poniższych dokumentów:

- wizę w celu wykonywania pracy;
- zezwolenie na pobyt czasowy;
- zezwolenie na pobyt stały;
- zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego EU;
- zgodę na pobyt ze względów humanitarnych;
- zgody na pobyt tolerowany;
- dokument potwierdzający status uchodźcy nadany w Polsce albo korzystanie z ochrony czasowej na jej terytorium.

Po zawarciu umowy z NFZ należy udać się do oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS), gdzie składa się druk ZUS ZZA.

Osoby, które ubezpieczyły się dobrowolnie, mają obowiązek zgłosić do ubezpieczenia członków rodziny, jeśli nie są oni objęci obowiązkowym ubezpieczeniem z innego tytułu.

Aby zgłosić do ubezpieczenia członków rodziny, składa się w ZUS druk ZUS ZCNA (formularz jest dostępny tutaj). Można go zanieść osobiście lub wysłać pocztą.

Składki odprowadza się na konto ZUS – szczegółowe informacje można otrzymać w ZUS.

Składka za każdy miesiąc kalendarzowy opłacana jest w terminie do 15 dnia następnego miesiąca za miesiąc poprzedni (np. za kwiecień do 15 maja).

Dokument potwierdzający ubezpieczenie zdrowotne

W większości przypadków możliwe jest natychmiastowo potwierdzenie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej na podstawie danych zawartych w systemie eWUŚ (Elektroniczna Weryfikacja Upnień Świadczeniobiorców). Wystarczy podać swój numer PESEL oraz potwierdzić tożsamość na podstawie dowodu osobistego, paszportu lub prawa jazdy. W przypadku dzieci objętych obowiązkiem szkolnym, do ukończenia 18. (osiemnastego) roku życia, należy okazać legitymację szkolną.

Cudzoziemiec zameldowany w Polsce otrzymuje automatycznie numer PESEL, natomiast cudzoziemcy, którzy nie mogą się zameldować mogą złożyć wniosek. Więcej informacji na ten temat można znaleźć na stronie:

<https://obywatel.gov.pl/dokumenty-i-dane-osobowe/uzyskaj-numer-pesel-dla-cudzoziemcow>

Wizyta w placówce medycznej wiąże się czasami z potrzebą udokumentowania, że jest się ubezpieczonym i ma się prawo do skorzystania z bezpłatnej opieki zdrowotnej.

Dokumentem potwierdzającym ubezpieczenie zdrowotne jest:

1. dla osoby zatrudnionej na umowę o pracę:

- raport miesięczny ZUS RMUA wydany przez pracodawcę + ZUS ZUA lub ZUS ZZA,
- aktualne zaświadczenie z zakładu pracy,
- legitymacja ubezpieczeniowa z aktualną datą i pieczęcią pracodawcy;

2. dla osoby zarejestrowanej jako bezrobotna:

- aktualne zaświadczenie z Urzędu Pracy;

3. dla osoby dobrowolnie ubezpieczonej:

- umowa zawarta z NFZ wraz z aktualnym dowodem opłacenia składki zdrowotnej + potwierdzenie zgłoszenia w ZUS (ZUS ZZA);

4. dla członka rodziny ubezpieczonego:

- dowód opłacenia składki przez głównego płatnika oraz zgłoszenie do ubezpieczenia członka rodziny, np. druki: ZUS RMUA + ZUS ZCNA (ZCZA);
- aktualne zaświadczenie wydane przez pracodawcę;
- zaświadczenie wydane przez ZUS o zgłoszeniu członków rodziny

UWAGA!!!

Dla uczniów i studentów (pomiędzy 18 a 26 r. ż.) dodatkowo niezbędna jest legitymacja szkolna lub studencka.

W wypadku braku dowodu ubezpieczenia placówka lecznicza może udzielić pomocy na podstawie oświadczenie o posiadaniu prawa do świadczeń.

Kiedy ustaje prawo do świadczeń?

Prawo do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych ustaje zazwyczaj po upływie 30 dni od dnia wygaśnięcia obowiązku ubezpieczenia zdrowotnego np.: w przypadku ustania stosunku pracy (np. z tytułu umowy o pracę).

Wizyta u lekarza

Najlepiej udać się do najbliższej poradni lekarza rodzinnego. Tam można dokonać wyboru lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (POZ). Wybierając lekarza pierwszego kontaktu wypełniamy Deklarację wyboru. Jeśli chcielibyśmy go z czasem zmienić na innego lekarza musimy pamiętać, że w ciągu roku można nieodpłatnie dokonać zmiany lekarza dwukrotnie. Zmieniając lekarza POZ kolejny raz należy uiścić opłatę 80 zł.

Jak się umówić na wizytę?

Przed wizytą u lekarza należy się zarejestrować w poradni lekarza rodzinnego. Można to zrobić osobiście, za pośrednictwem innej osoby lub telefonicznie. Najlepiej rejestrować się danego dnia wcześniej rano, np. od godz. 7.00 podjąć próbę skontaktowania się z przychodnią. Zbyt późne zgłoszenie się do rejestracji może spowodować, że brak miejsc na dany dzień a rezerwacji często nie można dokonać na inny dzień.

Sytuacje nagłe

W sytuacjach, w których potrzeba opieki zdrowotnej jest nagła i niezbędna, np. w sytuacji zagrożenia utraty życia, świadczenia medyczne udzielane są niezwłocznie i bez skierowania od lekarza POZ. **W sytuacjach zagrożenia życia należy wezwać karetkę pogotowia dzwoniąc pod numer 999 lub 112.** Osobie przyjmującej zgłoszenie należy podać dokładny opis i miejsce zdarzenia, podać powód wezwania karetki, dane osoby wzywającej pomocy. W sytuacjach nagłych pacjent może bez skierowania zgłosić się także do izby przyjęć w szpitalu, która jest czynna całodobowo.

Nocna i świąteczna pomoc lekarska

Jeżeli pomoc medyczna jest niezbędna w porze nocnej od 18:00 do 8:00 lub w dni wolne od pracy, a brak nagłej pomocy medycznej źle wpłynie na stan zdrowia pacjenta, można udać się do przychodni dyżurnej. W każdej przychodni zdrowia w widocznym miejscu powinna być zawarta informacja o najbliższej przychodni dyżurnej. Nocą i w święta czynne są także dyżurne apteki. Informacja o tym, gdzie znajduje się najbliższa apteka dyżurna powinna znajdować się na drzwiach każdej apteki.

Świadczenia opieki zdrowotnej

Cudzoziemcy uprawnieni do otrzymywania świadczeń opieki zdrowotnej, które są finansowane w ramach NFZ, są uprawnieni do otrzymywania świadczeń opieki zdrowotnej, badań i porad lekarskich, leczenia szpitalnego, rehabilitacji, profilaktyki zdrowotnej.

Świadczenia mogą być udzielane zarówno przez podmioty publiczne i niepubliczne, jak też przez osoby wykonujące zawód medyczny.

W niektórych przypadkach, oprócz potwierdzenia prawa do świadczeń należy mieć ważne skierowanie. Jest ono dokumentem wymaganym przy dostępie do badań diagnostycznych oraz świadczeń realizowanych w ramach:

- ambulatoryjnej opieki specjalistycznej,
- leczenia szpitalnego,
- leczenia uzdrowiskowego,
- rehabilitacji leczniczej,
- opieki nad przewlekle chorymi.

PAMIĘTAJ!

Na podstawie jednego skierowania możesz zarejestrować się tylko w jednej placówce udzielającej świadczeń w danym zakresie. Pacjenci wymagający większej niż jedna liczby porad specjalistycznych z danej przyczyny, przedstawiają skierowanie tylko przy pierwszorazowym zgłoszeniu się do wybranej poradni specjalistycznej.

Skierowanie nie jest potrzebne do następujących lekarzy specjalistów:

- ginekologa i położnika,
- onkologa,
- psychiatry,
- wenerologa,
- dentysty.

POMOC SPOŁECZNA W POLSCE

Świadczenia pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu wspieranie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w godnych warunkach. Pozwala także zapobiegać trudnym sytuacjom życiowym, wspierając ich przy usamodzielnieniu się oraz integracji ze środowiskiem.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w formie finansowej, rzeczowej oraz w formie usług. System świadczeń pomocy społecznej wspiera finansowo osoby i rodziny o niskich dochodach oraz pozbawione dochodu. Do narzędzi jakimi posługuje się pomoc społeczna należy przede wszystkim praca socjalna, różnego rodzaju zasiłki, pomoc i doradztwo. Więcej informacji o formach udzielanej pomocy można znaleźć w menu po prawej stronie.

Komu przysługują świadczenia pomocy społecznej?

Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są obowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej przysługuje cudzoziemcom mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Polski na podstawie:

- zezwolenia na pobyt stały,
- zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej,
- zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w celu połączenia się z rodziną, jeśli przybywa na terytorium Polski i jest członkiem rodziny cudzoziemca, zamieszkującego na terenie Polski w związku z nadaniem mu statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej,
- w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej,
- w związku z uzyskaniem w Polsce zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany - w formie schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania oraz zasiłku celowego.

Zasady udzielania pomocy społecznej

Świadczenia pomocy społecznej udzielane są na wniosek:

- osoby zainteresowanej,
- jej przedstawiciela ustawowego,
- innej osoby, za zgodą osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego.

Osoba lub rodzina ubiegająca się o pomoc społeczną może zgłosić się do ośrodka pomocy społecznej w miejscu zamieszkania (ośrodki znajdują się w każdej gminie). Decyzje o przyznaniu lub odmowie przyznania pomocy wymagają uprzednio przeprowadzenia przez pracownika socjalnego

rodzinnego wywiadu środowiskowego. Decyzje w sprawach świadczeń pomocy społecznej wydawane są w formie pisemnej.

Prawo do świadczeń pieniężnych przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają ustalonych kryteriów dochodowych. Od dnia 1 października 2018 r. kryterium dochodowe dla osoby samotnie gospodarującej nie może przekroczyć kwoty **701 zł**, natomiast dla osoby w rodzinie **528 zł**.

Zakres pomocy socjalnej

Każdy cudzoziemiec, który ma uprawnienia do uzyskania pomocy społecznej może zwrócić się z prośbą o pomoc pamiętając, że do głównych celów pomocy społecznej należy:

- wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, m.in. poprzez pomoc pieniężną i niepieniężną;
- pomoc pracownika socjalnego w formie pracy socjalnej w przewyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, tak aby rodzina usamodzielniała się i mogła żyć w godziwych warunkach;
- otaczanie opieką i wsparciem ubogich osób i rodzin, a także oferowanie poradnictwa;
- zapewnienie pomocy rodzinom i osobom, które są ofiarami, np. przemocy w rodzinie;
- pomoc w integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub dotkniętych wykluczeniem społecznym.

Jeśli jesteś cudzoziemcem w trudnej sytuacji życiowej znajdź najbliższy ośrodek pomocy społecznej, by uzyskać informację, czy przysługują Ci świadczenia pomocy społecznej. Wykaz ośrodków pomocy społecznej można znaleźć na portalu <https://ops.pl/kategoria/baza-instytucji/>

PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ W POLSCE

Możliwość prowadzenia przez cudzoziemca własnej działalności gospodarczej w Polsce jest uzależniona od typu posiadanego przez niego prawa pobytowego. Cudzoziemiec może prowadzić działalność gospodarczą na takich samych zasadach jak obywatel Polski, jeżeli posiada:

- zezwolenie na pobyt stały;
- zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej;
- zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku m.in. z połączeniem z rodziną legalnie przebywającą w Polsce, kształceniem się na studiach;
- status uchodźcy;
- ochronę uzupełniającą;
- zgodę na pobyt ze względów humanitarnych lub zgodę na pobyt tolerowany;
- zezwolenie na pobyt czasowy i pozostają w związku małżeńskim zawartym z obywatelem polskim zamieszkałym na terytorium Polski;
- zezwolenie na pobyt czasowy w celu wykonywania działalności gospodarczej, udzielone ze względu na kontynuowanie prowadzonej już działalności gospodarczej na podstawie wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej;
- ochronę czasową w Polsce;
- ważną Kartę Polaka.

Najważniejsze rodzaje działalności gospodarczej w Polsce to:

- Indywidualną działalność gospodarczą (w tym w ramach spółki cywilnej)
- Spółki handlowe
  - ✓ spółki kapitałowe (spółka z ograniczoną odpowiedzialnością oraz akcyjna)
  - ✓ spółki osobowe (spółka jawna, partnerska, komandytowa, komandytowo-akcyjna).

Działalność jednoosobowa (samozatrudnienie)

- jest najprostszą formą prowadzenia działalności
- jest przeznaczona dla osób fizycznych
- rejestrowana w CEIDG (można ją zarejestrować online)
- nie wymaga minimalnego kapitału
- przedsiębiorca odpowiada całym swoim majątkiem za zobowiązania powstałe w wyniku prowadzenia działalności
- firma (nazwa) przedsiębiorcy podana w CEIDG musi zawierać co najmniej imię i nazwisko wnioskodawcy – np. Jan Kowalski. Możliwe jest dodanie do firmy innych elementów, np. określających profil działalności
- przedsiębiorca ma wyłączne prawo do reprezentowania swojej działalności
- przedsiębiorca jest podatnikiem PIT
- przedsiębiorca może być podatnikiem VAT.

Jak zarejestrować jednoosobową działalność gospodarczą?

Działalność gospodarczą można założyć drogą internetową lub osobiście w urzędzie gminy. W pierwszym i drugim wypadku warto na początku wejść na stronę Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej www.ceidg.gov.pl. Znajdują się tam wszelkie informacje związane z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz możliwość uzyskania odpowiedzi i pomocy w rozwiązaniu problemów. Wszelkie czynności z tym związane są nieodpłatne.

Aby zarejestrować działalność gospodarczą jako osoba fizyczna można wybrać jeden z trybów postępowania:

- Zalogowanie* się do CEIDG, wypełnienie wniosku on-line i złożenie (podpisanie) go elektronicznie.
- Zalogowanie* się do CEIDG, przygotowanie wniosku on-line i podpisanie go w dowolnej gminie (należy zapamiętać nr wniosku).
- Bez logowania się do CEIDG, przygotowanie wniosku on-line i podpisanie go w dowolnej gminie (należy zapamiętać nr wniosku).
- Pobranie i złożenie wniosku papierowego w gminie. Gmina przekształca go na wniosek elektroniczny.
- Przesłanie wniosku listem poleconym do wybranej gminy. Podpis musi być notarialnie potwierdzony.

* Przy pierwszym logowaniu należy założyć konto i aktywować je po otrzymaniu potwierdzenia mailowego

Przedsiębiorca wpisany do ewidencji ma obowiązek umieszczać w różnego rodzaju oświadczeniach pisemnych związanych ze swoją działalnością numer identyfikacji podatkowej (NIP) oraz posługiwać się tym numerem w obrocie prawnym i gospodarczym. W różnych urzędowych rejestrach identyfikacja przedsiębiorcy następuje na podstawie numeru identyfikacji podatkowej (NIP).

Przerwanie działalności gospodarczej

Jeżeli przedsiębiorca zamierza zakończyć działalność powinien złożyć wniosek o wykreślenie z wpisu do siedmiu dni od zakończenia działalności. Jeżeli przedsiębiorca chce zawiesić działalność gospodarczą, to może to zrobić na okres od 30 dni do 24 miesięcy. Jeżeli przedsiębiorca nie wznowi działalności przed upływem okresu 24 miesięcy, wpis zostanie wykreślony z urzędu.

Obowiązki osoby prowadzącej działalność gospodarczą

Przygotowując się do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie Polski należy pamiętać o pewnych zobowiązaniach i praktycznych wymaganiach, które się z tym wiążą. Wśród nich należy wymienić takie, jak:

- realizacja obowiązku podatkowego – pełną informację w tym zakresie można otrzymać w Urzędzie Skarbowym, na terenie działania którego będzie zarejestrowana działalność gospodarcza;

- zgłoszenie płatnika składek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – niezależnie od zgłoszenia we wniosku CEIDG-1 należy dodatkowo w ciągu 7 dni od rozpoczęcia działalności gospodarczej zgłosić siebie do ubezpieczenia w ZUS i wypełnić odpowiednie formularze – także w odniesieniu do zatrudnianych przez siebie pracowników;

Warto również zadbać o profesjonalne prowadzenie księgowości – samodzielnie lub poprzez zatrudnienie wykwalifikowanego księgowego lub poprzez oddanie dokumentacji do biura rachunkowego.

Więcej informacji można znaleźć na stronie:

<https://www.biznes.gov.pl/pl>

WYMIANA ZAGRANICZNEGO PRAWA JAZDY NA POLSKIE

Obywatele państw trzecich, którzy są posiadaczami prawa jazdy wydanego w kraju pochodzenia po 6 miesiącach od uzyskania stałego lub czasowego pobytu w Polsce powinni wymienić je na prawo jazdy polskie. Dzięki temu będą mogli prowadzić pojazdy w Polsce i w pozostałych krajach Unii Europejskiej.

Co zrobić by wymienić prawo jazdy?

W pierwszej kolejności należy przygotować odpowiednie dokumenty:

- wniosek o wymianę prawa jazdy, który można otrzymać w urzędzie miasta lub starostwa;
- aktualne zdjęcie;
- paszport albo aktualną kartę pobytu;
- dokument, który potwierdzi adres zameldowania np. zaświadczenie o zameldowaniu na pobyt stały albo czasowy;
- ksero zagranicznego prawa jazdy z tłumaczeniem na język polski - tłumaczenie musi być napisane albo potwierdzone przez tłumacza przysięgłego lub konsula i musi stanowić integralną część dokumentu.

Wniosek należy złożyć w:

- w urzędzie starostwa powiatowego w miejscu zamieszkania,
- w urzędzie miasta - w przypadku zamieszkiwania w mieście na prawach powiatu,
- w urzędzie dzielnicy właściwej dla miejsca zamieszkania – w przypadku zamieszkiwania w Warszawie.

Koszt to 100,50 zł za wydanie prawa jazdy.

Kierując samochodem pamiętaj, by mieć przy sobie:

- prawo jazdy zezwalające na prowadzenie danego typu pojazdu;
- dowód tożsamości;
- dowód rejestracyjny pojazdu;
- ważny przegląd techniczny pojazdu;
- dowód ważnego ubezpieczenia pojazdu.

W trakcie jazdy należy:

- mieć zapięte stale podczas jazdy pasy bezpieczeństwa;
- przewozić dzieci, które są niższe niż 150 cm, w foteliku dziecięcym;
- mieć stale włączone światła do jazdy dziennej lub mijania;
- respektować przepisy ruchu drogowego i dostosować prędkość jazdy do warunków panujących na drodze.

PORUSZAJĄC SIĘ PO POLSKICH DROGACH...

Dostosuj prędkość do obowiązujących przepisów – poruszając się w terenie zabudowanym licznik samochodu nie może przekraczać 50 km/h.

Na pozostałych drogach jednojezdniowych ograniczenie wynosi 90 km/h.

Mimo wszystko zwracaj uwagę na oznakowanie – prędkości te mogą ulegać zmianie na różnych odcinkach dróg.

PAMIĘTAJ!!!

Za jazdę pod wpływem alkoholu przewidziane są konsekwencje prawne

0,2 – 0,5 promila = wykroczenie

> 0,5 promila = przestępstwo

UWAGA!!!

Należy dbać o swoje bezpieczeństwo i dlatego:

- Nie oddawaj nikomu swojego paszportu lub dokumentu tożsamości
  - Uważaj na nielegalnych pośredników
- Zanim podejmiesz zatrudnienie, sprawdź swojego pracodawcę – skontaktuj się z nim, sprawdź jego firmę

Szukając jednostki Policji w dowolnym miejscu naszego kraju, możesz skorzystać z darmowej aplikacji mobilnej „Moja Komenda”. Nawet offline!

The advertisement features a smartphone on the left displaying the app's interface. The screen shows the logo of the Ministry of Internal Affairs and Administration at the top, followed by the text 'MOJA KOMENDA' in large white letters on a dark blue background, and the Polish Police logo at the bottom. To the right of the phone, the text reads: 'Aplikacja mobilna "Moja Komenda"', 'Kontakt z policją i dzielnicowymi na wyciągnięcie ręki', and 'Aplikacja powstała w ramach programu' followed by the 'Dzielnicy bliżej nas' logo.

INSTYTUCJE PRACUJĄCE NA RZECZ INTEGRACJI MIGRANTÓW W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM

Instytucje publiczne

ZACHODNIOPOMORSKI URZĄD WOJEWÓDZKI W SZCZECINIE

<https://www.szczecin.uw.gov.pl/>

Wały Chrobrego 4

70-502 Szczecin

Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców

Oddział ds. Obsługi klienta w sprawach obywatelskich, paszportowych i cudzoziemców

pokój 94, tel. 91 4303 739

Oddział Legalizacji Pobytu

pokój 37, tel. 91 4303 768

Oddział spraw obywatelskich

pokój 13, tel. 91 4303 689

Punkt informacyjno-doradczy ZUW

PAŃSTWOWA INSPEKCJA PRACY:

OKRĘGOWY INSPEKTORAT PRACY W SZCZECINIE

ul. Pszczelna 7, 71-663 Szczecin

91 431 19 30 – Sekretariat

91 431 19 32 – Fax

Porady prawne:

Okręgowy Inspektorat Pracy w Szczecinie	Okręgowy Inspektorat Pracy w Szczecinie
Porady telefoniczne udzielane są od poniedziałku do piątku w godz. 9:00 - 15:00 wyłącznie w Centrum Poradnictwa Państwowej Inspekcji Pracy. Tel. 801 002 006 - dla osób dzwoniących z telefonów stacjonarnych. Tel. 459 599 000 - dla osób dzwoniących z telefonów komórkowych.	Osobiście poniedziałek 10:00 -12:00 i 14:00 -17:00. Wtorek - piątek: 10:00 -12:00 i 14:00 -15:00. Ul. Pszczelna 7 71-663 Szczecin, parter, pokój nr 1.
Okręgowy Inspektorat Pracy w Szczecinie Oddział w Koszalinie	
Osobiście poniedziałek - piątek 8:00 - 12:00. Ul. Piłsudskiego 55 75-502 Koszalin parter, pokój nr 2.	

POWIATOWE URZĘDY PRACY

Wykaz powiatowych urzędów pracy w województwie zachodniopomorskim jest dostępny na stronie:

<https://www.wup.pl/pl/urząd/powiatowe-urzdy-pracy/>

STRAŻ GRANICZNA:

- powiaty – Szczecin (m.p.), drawski, watecki, choszczeński, pyrzycki, policki, stargardzki, z powiatu myśliborskiego gm. Myślibórz, Nowogródek Pomorski, Barlinek, z powiatu goleniowskiego gm. Goleniów – PSG Szczecin, 71-141 Szczecin ul. Żołnierska 4
- powiaty – powiaty – świnoujski, Świnoujście (m.p.), kamieński, goleniowski bez gm. Goleniów, gryficki, łobeski – PSG Świnoujście, 72-606 Świnoujście ul. Dworcowa 1
- powiaty – powiat drawski, kołobrzegi, świdwiński, białogardzki, Białogard (g.m.) Kołobrzeg – PSG Kołobrzeg, 78-100 Kołobrzeg ul. Sikorskiego 7

Organizacje

CARITAS POLSKA

Centrum Pomocy Migrantom i Uchodźcom

ul. Wieniawskiego 5, 71-142 Szczecin

telefon: +48 507-870-258

+48 515-402-273

e-mail: biuro.fami.szczecin@caritas.org.pl

Godziny otwarcia:

poniedziałki: od 8:00 do 20:00

wtorki, środy i czwartki: od 08:00 do 17:00

piątki: od 8:00 do 18:00